

12 ARTIKELEN OVER DE HEILIGE GEEST

Geloven op goede gronden

Dit boek is het derde deel van de serie ‘Geloven op goede gronden’, waarmee de stichting Schrift en Belijden de actualiteit van de Apostolische Geloofsbelijdenis – de bekendste geloofsbelijdenis in het westerse christendom – opnieuw onder de aandacht wil brengen.

Eerder verschenen:

Bram van de Beek, Margriet van der Kooi-Dijkstra,
Arjan Plaisier e.a., *12 artikelen over God*
(ISBN 978 90 239 2079 3)

Arjan Plaisier, Edward van 't Slot, Herbert Wevers e.a.,
12 artikelen over Jezus (ISBN 978 90 239 2675 7)

‘Geloven op goede gronden’ staat onder redactie van:

Elly van der Meulen
Jurrien Mol
Barend Weegink
Herbert Wevers
Dick Wolters

Meer informatie over de stichting Schrift en Belijden
is te vinden op www.schriftenbelijden.nl.

12 artikelen over

de heilige Geest

BRAM VAN DE BEEK
ARJAN PLAISIER
CISKA STARK E.A.

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Deze uitgave verschijnt in samenwerking met
de stichting Schrift en Belijden.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Ontwerp omslag: Marleen Verhulst
Binnenwerk: ZetProducties, Haarlem

ISBN 978 90 239 2772 3

NUR 707

© 2014 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de productie van dit boek is gebruik-
gemaakt van papier dat het keurmerk Forest
Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit
papier is het zeker dat de productie niet tot
bosvernietiging heeft geleid. Ook is het
papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Inhoud

Woord vooraf	7
1. Wat moet ik mij bij de heilige Geest voorstellen?	9
NYNKE DIJKSTRA-ALGRA	
2. De Geest van de Vader én de Zoon	14
HERBERT WEVERS	
3. De heilige Geest en mijn geest	19
ARJAN PLAISIER	
4. De heilige Geest werkt in de wereld	24
ELLY VAN DER MEULEN	
5. De heilige Geest, de preek en de sacramenten	29
CISKA STARK	
6. Hoe kan dat, zo veel kerken?	34
DICK WOLTERS	
7. Zonder de kerk geen geloof?	39
RENÉ DE REUVER	
8. Is de kerk wel een gemeenschap van heiligen?	45
EDWARD VAN 'T SLOT	
9. Vergeving der zonden en het eeuwige leven	50
BRAM VAN DE BEEK	
10. Opnieuw geboren?	55
BENNO VAN DEN TOREN	
11. Uit het stof verreezen?	60
BAREND WEEGINK	
12. Zonder eeuwig leven geen leven?	65
JURRIEN MOL	
Personalía	71

Woord vooraf

Nu de kennis van het christelijk geloof in onze westerse samenleving steeds meer vervaagt, is een toegankelijke uitleg van de kernzaken van het geloof hard nodig. De Apostolische Geloofsbelijdenis is hiervoor een uitstekend uitgangspunt.

Vanuit de goede gronden van de Schrift en de geloofstraditie beantwoorden twaalf auteurs uit het confessionele midden van de Protestantse Kerk in Nederland kernvragen over de heilige Geest, de kerk en de toekomst, met als vertrekpunt de derde zin van de Apostolische Geloofsbelijdenis:

Ik geloof in de heilige Geest;
ik geloof de heilige katholieke kerk,
de gemeenschap der heiligen;
de vergeving der zonden;
de wederopstanding des vlees
en het eeuwige leven.

Die vragen gaan onder meer over: Wat moet ik mij bij de heilige Geest voorstellen? Zonder de kerk geen geloof? Is de kerk wel een gemeenschap van heiligen? Zonder eeuwig leven geen leven?

Dit boek is het derde, afsluitende, deel van de serie 'Geloven op goede gronden', waarmee de stichting Schrift en Belijden de actualiteit van de Apostolische Geloofsbelijdenis onder de aandacht wil brengen. Deze geloofsbelijdenis is als uitgangspunt voor de bespreking van kernvragen over de heilige Geest, de kerk en de toekomst gekozen, omdat zij de bekendste in het westerse christendom is.

Wij willen met dit boek bijdragen aan het gesprek dat over genoemde thema's in kerk en samenleving wordt gevoerd.

Aan het einde van elk hoofdstuk zijn enkele vragen geformuleerd, die behulpzaam kunnen zijn bij het gesprek over de Geest, die ons leven inhoud, vorm en richting geeft.

HOOFDSTUK 1

Wat moet ik mij bij de heilige Geest voorstellen?

‘Pinksteren is een moeilijk feest’, zo begon ooit een predikant de pinksterpreek. Hij bevestigde denk ik een gevoel dat veel mensen herkennen. Kerst en Pasen – dat is wel duidelijk: de geboorte van Jezus, zijn sterven en opstaan uit de dood. Daar kun je iets bij voorstellen. Maar de Geest?

Gebed – uitstorting van de Geest – missionaire beweging

In Handelingen 2 wordt verhaald hoe de heilige Geest werd uitgestort over de leerlingen van Jezus, een groep van 120 mensen. Er was een geluid als een hevige windvlaag, vurentongen verspreidden zich op ‘ieder van hen’. ‘Allen werden vervuld van de heilige Geest en begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven’ (vs. 4).

Aan deze ingrijpende gebeurtenis ging iets vooraf. Na de hemelvaart van Jezus blijven zijn leerlingen bij elkaar komen in Jeruzalem. Ze zitten niet bang en passief in een hoekje, maar, zo lezen we: er wordt gebeden. ‘Vurig en eensgezind wijdden ze zich aan het gebed’ (Hand. 1:14). Jezus heeft hun beloofd dat de heilige Geest zal komen en dat ze daarop moeten wachten. Dat wachten doen ze biddend.

Als die Geest dan komt, heeft dat gevolgen: ze zijn niet langer stil, maar ze beginnen te spreken in alle talen van God en mensen. Ze doen hun mond open. Dat klopt met wat Jezus al aankondigde: ‘wanneer de heilige Geest over jullie komt,

zullen jullie kracht ontvangen en van mij getuigen in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, tot aan de uiteinden van de aarde' (Hand. 1:8). In het vervolg van Handelingen 2 lezen we de pinksterpreek van Petrus met als centraal thema: Jezus.

Bidden – de Geest ontvangen – getuigen van Jezus. Zo begint een missionaire beweging, die vanuit Jeruzalem de einden van de aarde bereikt, tot op de dag van vandaag. Zonder die beweging van de Geest waren er geen kerken in West-Europa gekomen.

Kenmerken van de Geest

Wie of wat is die Geest? Het is de Geest van Jezus, de Geest van God de Vader, de Geest die God aan mensen geeft. Dat gebeurde al in het Oude Testament aan de profeten. De belofte van de profeet Joël, dat die Geest voor iedereen is en dat ouderen dromen zullen dromen en jongeren visioenen zullen zien, wordt volgens Petrus vervuld op die bijzondere Pinksterdag in Jeruzalem (Hand. 2:16). De Geest is niet nieuw. De Geest was er vanaf den beginne. In de eerste regels van de Bijbel lezen we: 'De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water.' 'Broedde', kun je ook vertalen. De Geest als een broedende vogel.

Allerlei beelden worden gebruikt voor die Geest: duif, vuur, wind. 'Kracht' is ook een belangrijk kernwoord, letterlijk *dunamis*, waar ons woord 'dynamo' of 'dynamiet' vandaan komt. Alles heeft te maken met beweging, met energie. Als de Geest gaat broeden, dan kun je wat verwachten: een nieuwe schepping, orde in de chaos, licht in de duisternis.

In de gevestigde kerken is jarenlang enige huiver geweest

voor de Geest en Pinksteren. Dat werd mede ingegeven door wat werd gezien als uitwassen van de pinksterbeweging. Deze beweging, die in 1906 in Amerika ontstond, verspreidde zich als een lopend vuurtje over de wereld. Nog steeds zijn de pinksterkerken de snelst groeiende kerken, zeker op de continenten van het Zuiden. De uitingen van de Geest: spreken in tongen ('klanktaal' in de Nieuwe Bijbelvertaling), met geheven handen zingen, dansen, vallen, gaven van genezing en profetie: het is voor veel mensen vreemd en vervreemdend. De kern van de pinksterbeweging is overigens niet te vinden in al die uitingen, maar in de ervaring: 'God is werkelijk in ons midden door zijn Geest.' Dat wordt op vele manieren zichtbaar, in heel gewone mensen.

De Geest is niet zomaar 'te pakken', laat staan dat je Hem onder controle krijgt. Hem? Vrouwelijke theologen hebben erop gewezen dat *ruach* – het woord voor 'Geest' in het Hebreeuws – een vrouwelijk woord is. In ieder geval overstijgt de Geest al onze indelingen en categorieën. Het maakt niet meer uit of je man of vrouw bent, slaaf of vrij, oud of jong. Wie je ook bent: je kunt die Geest van God ontvangen. 'Allen werden vervuld van de heilige Geest.'

Geest van Jezus

De Geest van God is de vervulling van wat Jezus beloofde bij zijn afscheid. 'Ik laat jullie niet als wezen achter, ik kom bij jullie terug' (Joh. 14:18). De Geest is bovenal de aanwezigheid van Jezus, onder ons, in ons. Jezus kennen we uit de verhalen van de evangelisten. Van Hem kun je je wel een voorstelling van maken. In 1 Korintiërs 12, een belangrijk hoofdstuk over de Geest, lezen we dat 'niemand ooit kan zeggen "Jezus is de Heer", behalve door toedoen van de hei-

lige Geest' (vs. 3). Als op die eerste Pinksterdag in Jeruzalem op één dag drieduizend mensen zich toevertrouwen aan Jezus, is dat het werk van de Geest. Als je gelooft in Jezus als Heer, dan is die heilige Geest in jou.

De Geest van de waarheid, die je zal leiden

De Geest neemt je zoals je bent, maar Hij laat je niet zoals je bent – zodra die Geest in je is, gaat Hij aan het werk. Dat kan zich op vele manieren uiten. Jezus spreekt er al over in zijn afscheidswaarden als Hij de Geest belooft. Het is de Geest van de waarheid (Joh. 14:17), zegt Jezus, de Geest die de wereld duidelijk zal maken wat zonde, gerechtigheid en oordeel is (Joh. 16:8). De Geest is het die mensen overtuigt, dat kunnen wij dus niet. Wij bekeren geen mensen, dat doet God door zijn Geest. De Geest laat mensen zien wat waar is, houdt op het rechte spoor, leidt mensen persoonlijk in dit leven, leidt de kerk door de eeuwen heen – en ook als die kerk ontspoord, als ik zelf ontspoor, zijn er telkens weer vernieuwingsbewegingen en omkeermomenten mogelijk. Je kunt altijd opnieuw beginnen, iedere dag is een nieuwe kans, die geopend kan worden met het gebed om de Geest. 'Hij zal je de weg wijzen naar de volle waarheid' (Joh. 16:13).

De Geest als pleitbezorger en trooster

De Geest wordt door Jezus ten slotte ook 'pleitbezorger' genoemd, advocaat (Joh. 14:16). Luther vertaalde dat met 'Trooster'. Hij pleit voor ons, Hij bidt voor ons, 'met woordloze zuchten' (Rom. 8:26). Romeinen 8 is er vol van, van dat leven met de Geest van God. Die Geest brengt leven en vrede, die Geest laat ons zien dat we kinderen van God zijn, dat we God 'Abba' mogen noemen, 'Vader'. De Geest bevrijdt

ons van angst. We zijn geen slaven, maar kinderen en we mogen delen in Gods vrijheid en luister (Rom. 8:21). Ten slotte verandert die Geest ons in het evenbeeld van Christus: we worden steeds meer 'Jezusmensen' – transparant, doorzichtig tot op Christus (vs. 29). Zonder Geest blijft het evangelie op een afstand, een mooi verhaal van vroeger. Met die Geest komt het tot leven, komt de levende Jezus zelf in ons midden. Daarom bidden we in de kerk iedere zondag om 'de verlichting van de heilige Geest bij de opening van de Schrift'. *Veni, Creator Spiritus*: Kom, Schepper Geest. Ook nu kan dat gebed leiden tot een missionaire beweging. Ik geloof in de heilige Geest.

Gespreksvragen

1. Wat stelt u zich voor bij 'de heilige Geest'? Kunt u dat concreet maken met een voorbeeld?
2. Gebed – uitstorting van de Geest – missionaire beweging: hoe kan dat gestalte krijgen in uw leven, in dat van de kerk?
3. Lees eens Handelingen 10 en Romeinen 8: wat valt er in deze hoofdstukken te ontdekken over de Geest?